

مدل مفهومی خدمات اشاعه اطلاعات دیجیتال در سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران

رؤیا امین الرعایا^۱، داریوش مطلبی^{۲*}، زهرا اباذری^۳، فریبرز خسروی^۴

^۱ دکترای علم اطلاعات و دانش‌شناسی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران؛ aminroaya.r@gmail.com
^۲ دانشیار گروه علوم تربیتی واحد یادگار امام خمینی (ره) شهرری، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران؛ (نویسنده مسئول) dariushmatlabi@iaui.ac.ir
^۳ استاد گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران؛ abazari391@yahoo.com
^۴ دانشیار، سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، تهران، ایران؛ fa.khosravi@gmail.com

تاریخ بازنگری: ۱۶ دی ۱۴۰۴

تاریخ دریافت: ۳ مهر ۱۴۰۴

تاریخ انتشار: ۱ تیر ۱۴۰۵

تاریخ پذیرش: ۹ بهمن ۱۴۰۴

چکیده

هدف: هدف پژوهش طراحی یک مدل مفهومی جامع برای خدمات اشاعه اطلاعات دیجیتال در سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، با تمرکز بر افزایش کارایی و بهبود دسترسی کاربران به منابع اطلاعاتی است.

روش‌شناسی: پژوهش از رویکرد ترکیبی اکتشافی متوالی بهره برد. در مرحله کیفی، با روش فراترکیب، مفاهیم و مؤلفه‌های کلیدی خدمات اشاعه اطلاعات دیجیتال به صورت نظام‌مند از متون علمی استخراج شد. مدل اولیه از طریق روش دلفی با مشارکت خبرگان حوزه علم اطلاعات اعتبارسنجی گردید. در مرحله کمی، پژوهش پیمایشی تحلیلی برای تعمیم یافته‌ها و بررسی روابط میان مؤلفه‌ها به کار رفت و داده‌ها با مدل‌سازی معادلات ساختاری و تکنیک حداقل مربعات جزئی (PLS) تحلیل شدند. نمونه آماری شامل ۱۰۵ نفر از خبرگان و کاربران سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران بود.

یافته‌ها: فراترکیب ۷ مقوله اصلی و ۳۴ شاخص را شناسایی کرد. تحلیل PLS نشان داد تمامی مؤلفه‌ها از اعتبار و پایایی لازم برخوردار بوده و مدل دارای برازش مناسب و روابط معنادار میان متغیرها است.

نتایج: مدل نهایی چارچوبی جامع برای ارائه خدمات اشاعه اطلاعات دیجیتال مؤثر و شخصی‌سازی شده فراهم می‌کند. تمرکز بر مؤلفه‌هایی مانند پرونده پژوهشی کاربران، منابع دیجیتال و دیجیتال شده، مجموعه‌سازی، استانداردسازی، ابزارهای اطلاع‌رسانی و ارزیابی مستمر می‌تواند دسترسی و رضایت کاربران را بهبود بخشد و به عنوان ابزاری مدیریتی کارآمد برای ارتقای خدمات دیجیتال استفاده شود.

اصالت و ارزش: پژوهش با ترکیب روش فراترکیب و تحلیل PLS مؤلفه‌های اصلی خدمات اشاعه اطلاعات دیجیتال را شناسایی و اعتبارسنجی کرده و چارچوبی کاربردی و قابل بومی‌سازی شدن برای استفاده در سایر کتابخانه‌ها را ارائه می‌دهد.

کلیدواژه‌ها: اشاعه اطلاعات، خدمات اشاعه اطلاعات، اشاعه دیجیتالی، سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، مدل مفهومی

چگونه به این مقاله استناد کنیم؟

امین الرعایا، رؤیا؛ مطلبی، داریوش؛ اباذری، زهرا و خسروی، فریبرز. (۱۴۰۵). مدل مفهومی خدمات اشاعه اطلاعات دیجیتال در سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران. *نشریه مطالعات دانش‌پژوهی*، ۵ (۲): ۱۵۲-۱۳۸.

Doi: <https://doi.org/10.22034/jkrs.2026.21176>

URL: https://jkrs.tabrizu.ac.ir/article_21176.html

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

شاپا الکترونیکی: 2821-045X

ناشر: دانشگاه تبریز

© نویسندگان

این مقاله به صورت دسترسی باز و با لایسنس CC BY NC کرییتیو کامنز قابل استفاده است.

در عصر اطلاعات، کتابخانه‌ها به عنوان نهادهای حافظ و اشاعه‌دهنده دانش بشری، با تحولات پارادایمی ناشی از ظهور و نفوذ گسترده فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات مواجه گشته‌اند. این دگرگونی‌ها، که با افزایش حجم داده‌ها و تنوع بی‌سابقه قالب‌های اطلاعاتی همراه است، ضرورت اتخاذ رویکردهای نوآورانه در ارائه خدمات اطلاعاتی را اجتناب‌ناپذیر ساخته است. امروزه، دسترسی آنی و فراگیر به منابع اطلاعاتی متنوع، از طریق بسترهای دیجیتال، انتظارهای جدیدی را در میان کاربران پدید آورده و نقش سنتی کتابخانه‌ها را از مخازن منابع فیزیکی به مراکز فعال و هوشمند اشاعه اطلاعات تغییر داده است. در این راستا، اصل بنیادین «صرفه‌جویی در زمان کاربر» (چهارمین قانون رانگاناثان^۱، ۱۹۳۱) در محیط دیجیتال، با امکانات بی‌شمار فناوری‌های نوین، ابعاد تازه‌ای یافته است. بهره‌گیری از زیرساخت‌های دیجیتال، از جمله پایگاه‌های داده تخصصی، شبکه‌های ارتباطی پرسرعت و الگوریتم‌های هوشمند، کتابخانه‌ها را قادر می‌سازد تا اطلاعات موردنیاز کاربران را با دقت، سرعت و جامعیت بی‌نظیری فراهم آورند. این تحول، مستلزم ارتقای نقش کتابداران از حافظان مجموعه‌ها به متخصصان اطلاعات و راهبران خبره داده‌های دیجیتال است. بررسی روندهای معاصر در تولید و انتشار

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۳۹ |

مدل مفهومی خدمات

اشاعه اطلاعات

دیجیتال در...

محتوا، حاکی از گذار به سوی بسترهای الکترونیکی و دیجیتال است. این تحول، نه تنها تعاملات اطلاعاتی و تبادلات علمی را به محیط‌های دیجیتال منتقل کرده، بلکه با ظهور وب معنایی و فناوری‌های موبایل، راه‌های دسترس‌پذیری و مصرف اطلاعات را امکان‌پذیر ساخته است. در این میان، سازمان‌هایی نظیر کتابخانه‌ها، به عنوان متولیان اصلی حافظه جمعی و منابع اطلاعاتی، برای حفظ کارکرد و اثربخشی خود در قرن بیست و یکم، نیازمند انطباق فعال با این تغییرات و بازتعریف استراتژی‌های اشاعه اطلاعات خود هستند. امروزه، استفاده هوشمندانه از فناوری‌های وب، اپلیکیشن‌های موبایل، شبکه‌های اجتماعی و سایر ابزارهای دیجیتال، به عنوان مؤلفه‌های کلیدی در ارائه خدمات اشاعه اطلاعات به کاربران کتابخانه محسوب می‌شود (شون^۲، ۲۰۱۷). اشاعه اطلاعات دیجیتال، با تعریف جامع خود به عنوان ارائه اطلاعات «در هر زمان، هر شکل و هر کجا به کاربران و تحقق رضایت اطلاعاتی آنان» (پاتل^۳، ۲۰۱۵)، مستلزم طراحی و پیاده‌سازی سیستم‌های جستجوی پیشرفته، ایجاد مخازن داده‌ای غنی و ارائه خدمات اطلاعاتی شخصی‌سازی شده است. این امر، به ویژه در مورد سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، به عنوان مرجع اصلی اطلاعات علمی، فرهنگی و آموزشی کشور با طیف وسیع مخاطبان، از اهمیتی راهبردی برخوردار است. این سازمان، به عنوان کانون تولید و اشاعه اطلاعات در سطح ملی، وظایف متعددی در حوزه اطلاع‌رسانی، انتشار منابع، تولید فرآورده‌های کتاب‌شناختی و ایجاد زیرساخت‌های دیجیتال برای ارائه خدمات مبتنی بر وب را بر عهده دارد. در این راستا، بهره‌گیری از ظرفیت‌های دیجیتال، یک ضرورت برای ایفای مؤثر این وظایف است. باوجود تلاش‌های صورت گرفته در زمینه تولید و عرضه محتوای دیجیتال، بررسی‌های تخصصی نشان می‌دهد که خلأ یک چارچوب مفهومی جامع و کاربردی

برای اشاعه اطلاعات دیجیتال، به‌ویژه در سطح کتابخانه ملی ایران، همچنان محسوس است و غالب پژوهش‌های موجود بیشتر بر جنبه‌های نظری و محدود متمرکز بوده‌اند. پژوهش حاضر باهدف ارتقای کارایی خدمات و تسهیل دسترسی کاربران، به دنبال تدوین یک مدل مفهومی جامع برای اشاعه اطلاعات دیجیتال در سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران است. این مدل به‌عنوان نقشه راه، تمامی ابعاد مرتبط با اشاعه اطلاعات دیجیتال را پوشش داده و هم‌افزایی و انسجام خدمات را تقویت می‌کند. پژوهش با رویکرد فراترکیب و تحلیل کیفی و کمی داده‌ها، فرلند اعتبارسنجی مدل را با روش‌های آماری پیشرفته انجام داده و درنهایت، چارچوب مفهومی جامع و مؤلفه‌های کلیدی خدمات دیجیتال در این سازمان ارائه می‌شود.

۲-پیشینه پژوهش

اشاعه اطلاعات به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های بنیادین مدیریت دانش، همواره نقشی کلیدی در تسهیل دسترسی به منابع علمی و ارتقای کیفیت تولید دانش ایفا کرده است. در ادبیات اولیه، این مفهوم عمدتاً در چارچوب کارکردهای سنتی کتابخانه‌ها و نقش واسطه‌ای کتابداران تبیین می‌شد؛ اما با گسترش فناوری‌های دیجیتال و تحول محیط‌های اطلاعاتی، رویکردهای پژوهشی به‌تدریج به‌سوی الگوهای شبکه‌محور و دیجیتال سوق یافته‌اند (شین‌مینگ^۱، ۲۰۱۳). در این چارچوب، بخشی از پژوهش‌ها بر شناسایی مؤلفه‌ها و سازوکارهای خدمات اشاعه اطلاعات تمرکز داشته‌اند. برای نمونه، بشیرزاده (۱۳۹۳) با اتخاذ رویکرد شیء‌گرا، مؤلفه‌های خدمات اشاعه‌گزینشی اطلاعات را تبیین کرد و نشان داد که استقرار نظام‌مند این خدمات می‌تواند به خلق ارزش‌افزوده برای کاربران منجر شود. هم‌راستا با این رویکرد، شیم‌مینگ (۲۰۱۳) نیز با ارائه مدلی فناورانه، بر نقش ساختارهای پویا در تسریع اشاعه اطلاعات در محیط‌های دیجیتال تأکید کرد. بااین‌حال، این دسته از مطالعات بیشتر بر شناسایی اجزا یا زیرساخت‌ها متمرکز بوده و تعامل میان مؤلفه‌های سازمانی، فناورانه و کاربرمحور را به‌صورت یکپارچه تحلیل نکرده‌اند. در ادامه، توجه پژوهشگران به ابعاد سازمانی و مدیریتی اشاعه اطلاعات معطوف شد. روحی-دل و همکاران (۱۳۹۳) با تمرکز بر مدیریت نسخه‌های خطی، بر ضرورت استانداردسازی و استقرار نظام‌های یکپارچه مدیریت دانش تأکید کردند. به‌طور مشابه، املزور و ایووی تینوئی (۲۰۱۷) نشان دادند که حتی در صورت دسترسی به فناوری‌های نوین، نبود آموزش، پشتیبانی فنی و سیاست‌گذاری منسجم می‌تواند مانعی جدی در تحقق اشاعه مؤثر اطلاعات باشد. این مطالعات نشان می‌دهند که اشاعه اطلاعات پدیده‌ای صرفاً فناورانه نیست، بلکه نیازمند هماهنگی میان ساختارهای سازمانی و منابع انسانی است. با گسترش رسانه‌های اجتماعی و ابزارهای دیجیتال، بخش قابل‌توجهی از پژوهش‌ها به بررسی نقش این بسترها در اشاعه اطلاعات پرداخته است. فیضی (۱۳۹۶) در حوزه اطلاعات سلامت، ناآگاهی کاربران و محدودیت‌های دسترسی را از چالش‌های اصلی دانست؛ درحالی‌که لیو و همکاران^۳ (۲۰۱۹)

نشان دادند شبکه‌های اجتماعی با تسهیل اشتراک دانش و بهبود دقت بازیابی، اثربخشی اشاعه اطلاعات را افزایش می‌دهند. در همین راستا، منصور کیایی و همکاران (۱۳۹۸) و رمضان‌زاده و همکاران (۱۴۰۰) نیز بر تأثیر معنادار شبکه‌های اجتماعی و ابزارهای دیجیتال بر رفتار علمی پژوهشگران تأکید کرده‌اند. بااین‌وجود، تمرکز این مطالعات عمدتاً ابزارمحور بوده و کمتر به تبیین روابط میان مؤلفه‌های مختلف اشاعه اطلاعات در قالب یک چارچوب مفهومی منسجم پرداخته‌اند. در پژوهش‌های جدیدتر، ابعاد اجتماعی و تعاملی اشاعه اطلاعات بیش‌ازپیش موردتوجه قرار گرفت. جباری و همکاران (۱۴۰۲) نقش شبکه‌های اجتماعی علمی را در تسهیل اشتراک دانش برجسته کرده‌اند؛ درحالی‌که تلال و همکاران^۱ (۲۰۲۱)، آجگبوموگون^۲ (۲۰۲۳) و علی و همکاران^۳ (۲۰۲۳) بر اهمیت همکاری میان کتابخانه‌ها و نقش اجتماعی کتابداران، به‌ویژه در شرایط بحرانی، تأکید داشته‌اند. این مطالعات اگرچه افق‌های جدیدی را در تحلیل اشاعه اطلاعات گشوده‌اند، اما همچنان فاقد رویکردی جامع برای یکپارچه‌سازی ابعاد فناورانه، سازمانی و رفتاری هستند. تحلیل مطالعات پیشین نشان می‌دهد که باوجود توجه به اشاعه اطلاعات دیجیتال به‌عنوان پدیده‌ای چندبعدی، کمبود یک مدل مفهومی جامع، بومی و نظام‌مند که تعامل مؤلفه‌های فناورانه، سازمانی و کاربرمحور را تبیین کند، محسوس است؛ به‌ویژه در سازمان‌هایی مانند سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران با مأموریت ملی و خدمات دیجیتال گسترده. پژوهش حاضر با رویکرد ترکیبی، ابتدا با روش فراترکیب مؤلفه‌های اصلی خدمات اشاعه اطلاعات دیجیتال را شناسایی کرده و سپس با تحلیل حداقل مربعات جزئی (PLS) روابط میان آن‌ها را اعتبارسنجی و تبیین می‌کند تا مدلی منسجم و کاربردی برای ارتقای اثربخشی خدمات ارائه شود.

۳- روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر با رویکرد ترکیبی اکتشافی متوالی^۴ شامل سه مرحله فراترکیب^۵، دلفی و پیمایش تحلیلی انجام شد تا درک عمیق از پدیده، تأیید نظر خبرگان و تعمیم کمی نتایج فراهم شود. در مرحله فراترکیب، بر اساس الگوی هفت‌گام سندلوسکی و باروسو^۶ ۲۰۰۷، فرمول‌بندی سؤال، جستجوی سازمان‌یافته، گزینش منابع، استخراج و تحلیل یافته‌ها، ترکیب نتایج کیفی، کنترل کیفیت و ارائه فراترکیب نهایی انجام شد. فرایند جستجو در بازه زمانی ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۴ در پایگاه‌های پروکوست^۷، امرالد^۸، اسپرینگر^۹، ریسرچ گیت^۹، گوگل اسکولار^{۱۰}، ساینس دایرکت^{۱۱}، ایندین ژورنال^{۱۲}، ژورنال سیج پاب^{۱۳}، مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری، مگ ایران، کتابخانه ملی ایران، سیویلیکا، ایراندک، نورمگز انجام گرفت و کلمات کلیدی شامل (امانت بین کتابخانه‌ای^{۱۴}، اشاعه اطلاعات

8. springer

9. ResearchGate

10. Google scholar

11. Science Direct

12. Indian journals

13. journals. sage pub (IFLA JOURNAL)

14. inter loan library

1. Tella et al.

2. Ajegbomogun

3. Ibrahim et al.

4. exploratory sequential mixed-methods design

5. meta-synthesis

6. proQuest

7. emerald

گزیده^۱، اشاعه دیجیتال^۲، اطلاعات دیجیتالی^۳، آگاهی‌رسانی دیجیتالی^۴، آگاهی‌رسانی جاری^۵، خدمات مرجع^۶، استانداردسازی^۷، دسترسی به اطلاعات^۸، خدمات تحویل مدرک^۹، آگاهی دیجیتال^{۱۰}، اشاعه اطلاعات دیجیتال^{۱۱}، تبادل اطلاعات^{۱۲}، تحویل الکترونیکی مدرک^{۱۳} و معادل‌های انگلیسی آن‌ها بود. درمجموع ۵۱۱۶ عنوان مقاله بازیابی شد که پس از حذف موارد تکراری و نامرتب و براساس معیارهای ارتباط موضوعی، کیفیت روش‌شناختی، انتشار در مجلات علمی پژوهشی معتبر و دسترسی به متن کامل، ۳۷ مطالعه واجد شرایط برای تحلیل نهایی انتخاب گردید. ارزیابی کیفیت مطالعات با استفاده از چک‌لیست برنامه مهارت‌های ارزیابی انتقادی^{۱۴} انجام شد. داده‌های کیفی بر اساس رویکرد استقرایی و در سه سطح کدگذاری باز، محوری و گزینشی تحلیل شدند. کدگذاری توسط دو پژوهشگر مستقل انجام و اختلاف‌ها از طریق جلسات توافق رفع شد تا پایایی و اعتبار درونی تحلیل تضمین گردد. برای سازمان‌دهی داده‌ها از نرم‌افزار مکس کیو-دی‌ای^{۱۵} استفاده شد. به‌منظور اعتبارسنجی مؤلفه‌ها و دستیابی به اجماع خبرگان، از روش دلفی دومرحله‌ای بهره گرفته شد. جامعه خبرگان شامل ۳۰ متخصص و پژوهشگر حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی با تجربه علمی و اجرایی در خدمات اشاعه اطلاعات بود که ۱۶ نفر در فرایند دلفی مشارکت کردند. داده‌های این مرحله برای اصلاح و تثبیت مدل مفهومی مورد استفاده قرار گرفت. برای تعمیم و آزمون مدل نهایی، روش پیمایشی تحلیلی با پرسش‌نامه بسته پنج‌درجه‌ای لیکرت به کار رفت. پرسش‌نامه بر اساس مؤلفه‌های استخراج‌شده طراحی و روایی محتوایی توسط پنج متخصص تأیید شد، روایی سازه‌ای با تحلیل عاملی تأییدی بررسی گردید و پایایی ابزار با ضریب آلفای کرونباخ ۰٫۸۶ تأیید شد. بر اساس برآورد جامعه آماری حدود ۱۶۵ نفر و محاسبه حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران، تعداد ۱۱۰ پرسش‌نامه تعیین شد که از این میان، ۱۰۵ پرسش‌نامه معتبر از میان اعضای هیئت علمی و متخصصان کتابداری کتابخانه ملی برای تحلیل آماری نهایی به کار گرفته شد. داده‌های کمی با استفاده از مدل‌سازی معادلات ساختاری^{۱۶} و تکنیک حداقل مربعات جزئی^{۱۷} در نرم‌افزار (PLS) تحلیل شدند. ترکیب سه مرحله‌ای فراترکیب، دلفی و پیمایش تحلیلی پایه‌ای نظری، تجربی و آماری برای ارائه مدل جامع و معتبر مؤلفه‌های خدمات اشاعه اطلاعات دیجیتال فراهم کرد.

11. dissemination of digital information
12. info sharing
13. electronic document delivery
14. CASP: Critical Appraisal Skills Programme
15. MAXQDA: Qualitative Data Analysis Software, ver. 2022
16. EM: Structural Equation Modeling
17. PLS: Partial Least Squares

1. selective dissemination information (SDI)
2. digital dissemination
3. digital information
4. digital awareness
5. current awareness
6. reference services
7. standardization
8. access ability of information
9. document delivery service
10. digital informed

۴- یافته‌ها

بر اساس فراترکیب و جستجوی نظام‌مند مقالات منتشرشده بین ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۴، از میان ۵۱۱۶ مقاله بازبینی شده، پس از غربال‌گری چندمرحله‌ای و ارزیابی کیفیت با ده شاخص، ۳۷ مطالعه واجد شرایط برای تحلیل نهایی انتخاب شد. (جدول ۱)

جدول ۱. مطالعات انتخاب‌شده برای کدگذاری پس از غربالگری

کد	عنوان	نویسنده	سال
۱	ضرورت برپایی نظام ملی اطلاع‌رسانی در ایران	آزاد	۱۳۷۷
۲	طرح نظام ملی اشاعه‌گزینشی اطلاعات برای اعضای هیئت‌علمی...	جعفر بیگلر	۱۳۷۹
۳	اطلاع‌رسانی‌گزینشی-رویکرد هزاره سوم	جعفر بیگلر	۱۳۸۱
۴	نقش کتابدار دیجیتال در مدیریت نظام‌های اطلاع‌رسانی دیجیتالی	سربینی و سولو ^۱ ترجمه غلامی	۱۳۸۲
۵	امکان‌سنجی ارائه خدمات اشاعه اطلاعات گزینشی به اعضای هیئت‌علمی دانشگاه شیراز ...	مهراد و نعمت‌اللهی	۱۳۸۵
۶	بررسی زیرساخت‌های ارائه خدمات اطلاعاتی در کتابخانه‌های تخصصی دولتی شهر تهران	ولی‌زاده حقی	۱۳۸۵
۷	دسترسی به اطلاعات در کتابخانه‌ها: روش‌ها و مسائل	مانجوناتا و شیوالینگا ^۲ ترجمه حیدری	۱۳۸۵
۸	قابلیت‌های وب در اشاعه‌گزینشی اطلاعات	رادفر	۱۳۸۵
۹	خدمات کتابخانه‌ای به گروه‌های خاص	میرحسینی	۱۳۸۵
۱۰	جامعه اطلاعاتی، شکل‌گیری و شاخص‌های آن	زندى‌روان	۱۳۸۶
۱۱	بازاریابی خدمات و محصولات اطلاعاتی در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی	اشرفی ریزی و کاظم پور	۱۳۸۷
۱۲	خدمات کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی با استفاده از فناوری تلفن همراه	کیانی	۱۳۸۹
۱۳	خدمات اشاعه اطلاعات گزیده در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی ایران: مقایسه...	زبردست و شکوهیان	۱۳۹۱
۱۴	تحلیلی بر مفاهیم پذیرش و اشاعه نوآوری جهت ارائه مدل مفهومی برای پذیرش و اشاعه...	دانش و همکاران	۱۳۹۱
۱۵	تحلیل وضعیت سازمان‌دهی منابع اطلاعاتی در کتابخانه‌های دیجیتالی ایران	علیپور حافظی و همکاران	۱۳۹۲
۱۶	بررسی وضعیت مدیریت دانش‌های گردآوری، سازمان‌دهی و اشاعه اطلاعات نسخه‌های ...	روحی‌دل و همکاران	۱۳۹۳
۱۷	تدوین چارچوب خلق و اشاعه دانش برای مدیریت دانش در سازمان ۲/۰	الهی و همکاران	۱۳۹۴
۱۸	مطالعه شیوه‌های اشاعه اطلاعات در آرشیوهای شنیداری سازمان صداوسیما مستقر در شهر تهران	فرجی	۱۳۹۴
۱۹	بررسی نقش کتابخانه در اشاعه اطلاعات سلامت	فیضی	۱۳۹۶
۲۰	ارزیابی میزان اشاعه مقالات علمی پژوهشگران علم اطلاعات و دانش‌شناسی جهان در...	منصورکیایی و همکاران	۱۳۹۷

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۴۳

مدل مفهومی خدمات
اشاعه اطلاعات
دیجیتال در...

۱۳۹۸	<u>منصورکیایی و همکاران</u>	مطالعه وضعیت آینده اشاعه تولیدات علمی پژوهشگران علم اطلاعات و دانش‌شناسی در ...	۲۱
۱۴۰۰	<u>رمضان‌زاده و همکاران</u>	مقایسه دیدگاه کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی و عمومی شهر تهران در مورد خدمات اشاعه...	۲۲
۱۴۰۱	<u>سعیدنیا و حسن‌زاده</u>	طراحی مدلی تعاملی عملیاتی برای اشاعه گزینشی اطلاعات در کتابخانه‌های دانشگاهی...	۲۳
۱۴۰۲	<u>جباری و همکاران</u>	اشاعه دانش مبتنی بر شبکه‌های اجتماعی: یک مرور نظام‌مند	۲۴
2001	<u>Ku Min</u>	The Website Library and Its Parliamentary Information & Dissemination Service.	25
2002	<u>Mackenzie Owen, J.</u>	The new dissemination of knowledge: Digital libraries and ...	26
2010	<u>Bhattacharya, K.</u>	Information dissemination through official website: A critique	27
2014	<u>Zhang, N., et al.</u>	Information dissemination analysis of different media ...	28
2016	<u>Yun, Z. et al.</u>	Agricultural information dissemination using ICTs: ...	29
2017	<u>Omeluzor, S. U. & Oyovwe-Tinuoye, G. O.</u>	Assessment of Information and Communication Technology for Selective Dissemination of Information ...	30
2017	<u>Shonhe, L.</u>	A Literature Review of Information Dissemination...	31
2017	<u>Shonhe, L., & Jain, P.</u>	Information Dissemination in the 21st Century: ...	32
2017	<u>Porcel, C. et al.</u>	Analysis of Different Proposals to Improve the Dissemination of Information in University Digital Libraries	33
2019	<u>Liu, X. et al.</u>	A novel negative feedback information dissemination model...	34
2023	<u>Ajegbomogun, F. O.</u>	Using social media for Dynamic Information Dissemination ...	35
2023	<u>Ali, H. K., & Makintam, A. I.</u>	Using social media platform in service delivery during COVID-19 pandemic situation: ...	36
2023	<u>De, S. & Kirtania, D. K.</u>	Facebook as a platform for information dissemination ...	37

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه | ۱۴۴

دوره ۵، شماره ۲

پیاپی ۱۶

مقالات بر اساس مقیاس پنج‌درجه‌ای (۵-۰) امتیازدهی شدند؛ مطالعات با نمره کمتر از ۲۱ حذف و مقالات با میانگین ۲۳-۴۴ به‌عنوان منابع معتبر تحلیل شدند. تحلیل کیفی با کدگذاری باز، محوری و گزینشی انجام و هفت مقوله اصلی «خدمات اطلاع‌رسانی»، «منابع اطلاعاتی»، «پرونده پژوهشی»، «ابزارهای اطلاع‌رسانی»، «استانداردسازی»، «ارزیابی» و «مجموعه‌سازی» با ۳۴ شاخص استخراج شد (جدول ۲).

جدول ۲. مؤلفه‌ها و شاخص‌های استخراج‌شده و پذیرفته‌شده

مؤلفه	شاخص	زیر شاخص	کد مقاله
پرونده پژوهشی	اطلاعات فردی	اطلاعات فردی، علاقه‌مندی‌ها	۳، ۵، ۸، ۹، ۱۰، ۱۳، ۱۵، ۱۶، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۷
	علاقه‌مندی‌ها	کلیدواژه‌های موضوعی موردعلاقه پژوهشگر، پیش‌بینی نیاز	
	نوع منبع موردتقاضا	شامل نشریات ادواری، کتاب‌ها، خلاصه هم‌اندیشی‌ها، گزارش‌ها و پروانه ثبت اختراعات، پایگاه‌های اطلاعات	
منابع اطلاعاتی	منابع دیجیتالی	اشتراک خدمات پیوسته، داده‌های علمی، تجاری، شخصی، متون دیجیتالی، ویدئو، چکیده‌نامه‌ها، نمایه‌نامه‌ها، پایگاه‌های اطلاعاتی تمام‌متن، صوت و نوارهای دیجیتالی	۱، ۴، ۵، ۷، ۹، ۱۱، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۹، ۳۱، ۳۴، ۳۵، ۳۶، ۳۷
	منابع دیجیتال‌شده		
مجموعه‌سازی	گردآوری		۱، ۲، ۵، ۹، ۱۵، ۱۶، ۱۸، ۲۵، ۲۶، ۳۱
	حفظ و نگهداری		
	سازمان‌دهی	فهرست‌نویسی، چکیده‌ها، نمایه‌ها	
	اشتراک منابع		
	روزآمدسازی منابع اطلاعاتی		
استانداردسازی	استاندارد خدمات		۱، ۵، ۹، ۱۸
	استاندارد نیروی انسانی		
	استاندارد منابع دیجیتالی		
	استاندارد کتابخانه‌های دیجیتالی		
	استاندارد کتاب‌شناختی		
خدمات اطلاع‌رسانی	خدمات امانی	امانت بین کتابخانه‌ای، امانت داخل کتابخانه	۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۳۶، ۳۷
	خدمات گزینشی اطلاعات	ملی، بین‌المللی	
	آگاهی‌رسانی جاری	بولتن‌ها، شبکه‌های اجتماعی، ایمیل، پیامک	
	خدمات مرجع	خدمات ارجاعی و کتاب‌شناختی	
	خدمات اطلاعی	آگاهی‌رسانی (پیامک، ایمیل، شبکه‌های اجتماعی، ...)	
	نمایش و نمایشگاه		
	همایش الکترونیکی		
	تحويل الکترونیکی منابع دیجیتال	خدمات ارجاعی، خدمات تحويل مدرک، خدمات ترجمه	
	پایگاه‌های اطلاعاتی		
ابزارهای اطلاع‌رسانی	پست الکترونیکی		۲، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۵، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۳۶، ۳۷
	شبکه جهانی وب		
	ابزارهای تلفن همراه	شبکه‌های اجتماعی، چت، صوتی و متنی، فرم‌های وبی و...	
	سرویس ذخیره‌سازی و بازیابی اطلاعات چندرسانه‌ای		
ارزیابی	چک‌لیست ارزیابی		۵، ۱۰، ۱۳، ۱۸، ۱۹، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۳۴
	شیوه‌نامه ارزیابی		
	بازخورد		
	بازنگری		
	کاربرگ نظرسنجی		
	امتیازدهی		

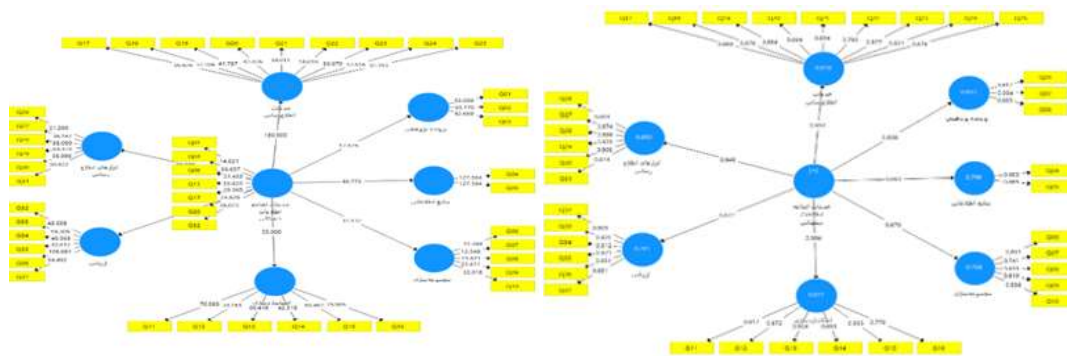

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۴۵ |

مدل مفهومی خدمات
اشاعه اطلاعات
دیجیتال در...

۴-۱- اعتبارسنجی مدل با روش حداقل مربعات جزئی

شکل ۱. خروجی اعتبارسنجی مدل با روش حداقل مربعات جزئی

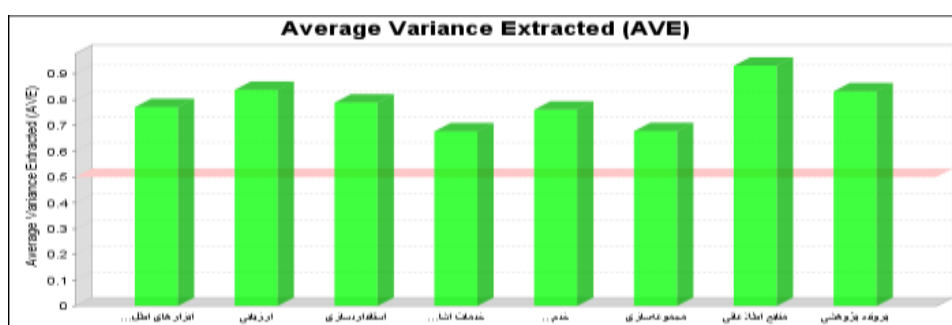
شکل ۲. معناداری روابط متغیرها با روش حداقل مربعات جزئی (بوت استرایپینگ)

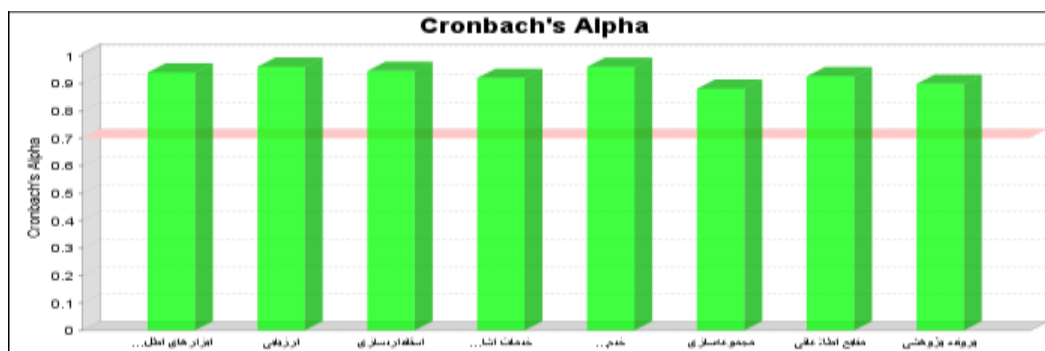
به منظور اعتبارسنجی مدل مفهومی، از مدل سازی معادلات ساختاری مبتنی بر PLS استفاده شد که با توجه به ماهیت اکتشافی پژوهش، حجم نمونه محدود و پیچیدگی روابط مناسب بود (شکل ۱). نتایج بوت استرپ با ۵۰۰۰ تکرار، معناداری مسیرها را در سطح ۹۵٪ تأیید کرد. شاخص های AVE، CR، آلفای کرونباخ، R^2 و Q^2 همگی در دامنه قابل قبول قرار داشته و روایی، پایایی و برازش مدل را تأیید می کنند (شکل ۲).

۴-۲- روایی و پایایی سازه ها

روایی همگرا با معیار AVE سنجیده شد که مقادیر بیش از ۰٫۵، آن را تأیید می کند. پایایی سازه ها نیز از طریق ضریب رو، پایایی ترکیبی (CR) و آلفای کرونباخ ارزیابی شد. نتایج روایی همگرا و پایایی در شکل های ۳ و ۴ گزارش شده اند.

شکل ۳. روایی همگرای سازه های پژوهش

شکل ۴. پایایی سازه‌های پژوهش

مقادیر AVE تمامی سازه‌ها بیش از ۰,۵ بوده و روایی همگرا را تأیید می‌کند. همچنین آلفای کرونباخ، ضریب رو و پایایی ترکیبی (CR) همگی بالاتر از ۰,۷ هستند که بیانگر پایایی مناسب سازه‌هاست. روایی واگرا نیز از طریق ماتریس ارائه شده در جدول ۳ و عدم هم پوشانی سازه‌ها تأیید می‌شود.

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۴۷

جدول ۳. ماتریس سنجش روایی واگرا

سازه‌های پژوهش	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
۱. ابزارهای اطلاع رسانی	۰/۸۷۸							
۲. ارزیابی	۰/۳۹۸	۰/۹۱۵						
۳. استانداردسازی	۰/۴۲۴	۰/۴۷۸	۰/۸۸۸					
۴. خدمات اشاعه اطلاعات دیجیتالی	۰/۵۳۸	۰/۴۶۷	۰/۱۷۴	۰/۸۲۳				
۵. خدمات اطلاع رسانی	۰/۴۴۹	۰/۲۹۳	۰/۴۵۵	۰/۱۸۰	۰/۸۷۲			
۶. مجموعه سازی	۰/۴۳۹	۰/۴۶۳	۰/۴۱۸	۰/۳۶۶	۰/۳۲۹	۰/۸۲۳		
۷. منابع اطلاعاتی	۰/۱۹۹	۰/۱۲۹	۰/۲۰۶	۰/۱۶۵	۰/۳۷۹	۰/۵۶۹	۰/۹۶۵	
۸. پرونده پژوهشی	۰/۶۰۲	۰/۵۴۱	۰/۲۶۴	۰/۶۱۴	۰/۳۶۴	۰/۳۵۸	۰/۲۶۷	۰/۹۱۲

جدول ۴. ضریب تعیین و ضریب تعیین تعدیل شده

سازه‌های اصلی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	تفسیر
ابزارهای اطلاع رسانی	۰/۸۹۰	۰/۸۸۹	خیلی قوی
ارزیابی	۰/۷۶۱	۰/۷۵۸	خیلی قوی
استانداردسازی	۰/۸۱۷	۰/۸۱۵	خیلی قوی
خدمات اطلاع رسانی	۰/۹۱۰	۰/۹۰۹	خیلی قوی
مجموعه سازی	۰/۷۶۸	۰/۷۶۶	خیلی قوی
منابع اطلاعاتی	۰/۷۹۸	۰/۷۹۶	خیلی قوی
پرونده پژوهشی	۰/۶۵۳	۰/۶۵۰	قوی

بر اساس جدول ۴، ضرایب تعیین (R^2) سازه‌های درون‌زا در بازه ۰,۶۵ تا ۰,۹۱ قرار داشته و حاکی از قدرت تبیین بالا و برازش مطلوب مدل ساختاری است. سازه‌های «خدمات اطلاع رسانی» (۰,۹۱)،

«ابزارهای اطلاع‌رسانی» (۰,۸۹) و «استانداردسازی» (۰,۸۲) بیشترین مقادیر R^2 را دارند. همگرایی R^2 و R^2 تعدیل شده نیز نشان‌دهنده پایداری و توان پیش‌بینی مناسب مدل است.

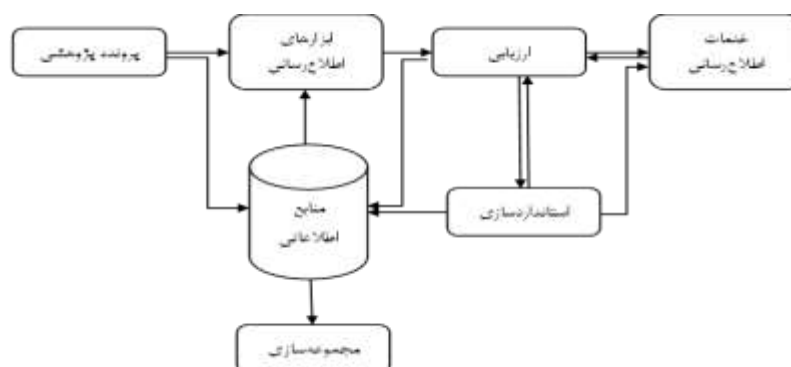
۳-۴- شاخص ارتباط پیش‌بین

برای ارزیابی قدرت پیش‌بینی مدل ساختاری، شاخص Q^2 با روش بلایندفلدینگ^۱ در نرم‌افزار SmartPLS محاسبه شد. مقادیر Q^1 و Q^2 در تمامی سازه‌های درون‌زا مثبت و بالاتر از ۰,۳۵ بودند که بیانگر قدرت پیش‌بینی قوی و برازش مناسب مدل است؛ بنابراین مدل از اعتبار پیش‌بینی مطلوب و توان تبیین مناسب متغیرهای وابسته برخوردار است. (شکل ۵)

شکل ۵. شاخص ارتباط پیش‌بین سازه‌ها (بلایندفلدینگ)

۴-۴- مدل نهایی خدمات اشاعه اطلاعات دیجیتالی سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران
مدل خدمات اشاعه اطلاعات دیجیتال چارچوبی جامع برای مدیریت کیفیت و کارایی خدمات اطلاعاتی دیجیتال ارائه می‌دهد (شکل ۶). این مدل با شناسایی هفت مؤلفه کلیدی: پرونده پژوهشی، منابع اطلاعاتی، ارزیابی، استانداردسازی، خدمات اطلاع‌رسانی، ارزیابی اطلاع‌رسانی، و پرونده پژوهشی، تعامل نظام‌مند ابعاد انسانی، فناورانه و سازمانی را تبیین کرده و بر پاسخ‌گویی به نیازهای کاربران و ارائه خدمات شخصی‌سازی شده تأکید دارد.

شکل ۶. مدل خدمات اشاعه اطلاعات دیجیتالی سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران

۵- بحث و نتیجه گیری

این پژوهش با رویکرد ترکیبی اکتشافی متوالی، به طراحی و اعتبارسنجی مدل خدمات اشاعه اطلاعات دیجیتال در سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران پرداخت. مدل استخراج شده از فراترکیب و دلفی، شامل ۷ مؤلفه اصلی «پرونده‌های پژوهشی»، «منابع اطلاعاتی»، «مجموعه سازی»، «استانداردسازی»، «خدمات اطلاع رسانی»، «ابزارهای اطلاع رسانی» و «ارزیابی» است و چارچوبی نظام مند برای تبیین تعامل ابعاد انسانی، فناورانه و سازمانی ارائه می دهد. یافته های مدل سازی معادلات ساختاری (PLS-SEM) نشان داد که تمام مؤلفه ها از روایی همگرا ($SAVE > 0.5$)، پایایی ترکیبی ($SCR > 0.7$) و روایی واگرا برخوردار هستند. ضرایب مسیر در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار ($t > 1.96$) بودند و ضرایب تعیین (R^2) بین ۰,۶۵ تا ۰,۹۱ قرار داشتند. شاخص ارتباط پیش بین (Q^2) بالاتر از ۰,۳۵ بود که نشان دهنده قدرت تبیین و قابلیت پیش بینی قوی مدل است. تحلیل روابط داخلی اهمیت مؤلفه های استانداردسازی، ابزارهای اطلاع رسانی و ارزیابی را برجسته کرد و نشان داد بهره مندی از زیرساخت های یکپارچه و فرایندهای منظم، عامل کلیدی موفقیت خدمات دیجیتال است. اهمیت «استانداردسازی» در تحقق وحدت رویه مدیریت دانش با یافته های پیشین همسو است. «ابزارهای اطلاع رسانی» نیز با تأکید مطالعات جدید بر فناوری های نوین و شبکه های اجتماعی در اشتراک دانش هم راستاست. مؤلفه های «خدمات اطلاع رسانی» و «ارزیابی» پاسخی نظام مند به چالش هایی نظیر ناآگاهی کاربران و محدودیت های زیرساختی ارائه می دهند. هم افزایی «منابع اطلاعاتی» و «مجموعه سازی» نیز کارآمدی مدل را در مواجهه با محدودیت های بودجه ای و انفجار اطلاعات نشان می دهد. یکپارچگی ابعاد انسانی، فناورانه و مدیریتی در مدل، تعامل نظام مند مؤلفه ها را تبیین کرده و نشان می دهد توسعه اثربخش خدمات اشاعه اطلاعات دیجیتال مستلزم تلفیق فناوری های نوین، استانداردسازی فرایندها و ارزیابی مستمر است. این رویکرد به ارتقای کیفیت خدمات، بهینه سازی تخصیص منابع و حفظ کارایی عملیاتی کمک کرده و پاسخ گوی چالش هایی چون کمبود نیروی متخصص، ناهماهنگی استانداردها و ضعف زیرساخت هاست. مدل پیشنهادی به عنوان ابزاری راهبردی برای مدیران و سیاست گذاران، زمینه برنامه ریزی و بهبود مستمر خدمات دیجیتال را فراهم می سازد. پژوهش های آتی می توانند با بهره گیری از فناوری هایی مانند هوش مصنوعی، وب معنایی و سامانه های توصیه گر، دامنه و اثربخشی این خدمات را توسعه دهند.

۶- منابع و مآخذ

- آزاد، اسدالله. (۱۳۷۷). ضرورت برپایی نظام ملی اطلاع رسانی در ایران. فصلنامه کتابداری و اطلاع رسانی، ۳۸-۵۳، (۱)، https://lis.aqr-libjournal.ir/article_47692.html
- اشرفی ریزی، حسن و کاظم پور، زهرا (۱۳۸۷). بازاریابی خدمات و محصولات اطلاعاتی در کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی. فصلنامه کتاب، ۱۹ (۲)، ۴۱-۵۲. https://nastinfo.nlai.ir/article_355.html

الهی، شعبان، ناصری، سیدمحسن، حسن‌زاده، علیرضا و روحانی، عاطفه (۱۳۹۴). تدوین چارچوب خلق و اشاعه دانش برای مدیریت دانش در سازمان ۲/۰. پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات، ۳۱ (۲)، ۴۰۷-۴۳۰.
https://jipm.irandoc.ac.ir/article_699346.html

بشیرزاده، مجید (۱۳۹۳). طراحی مفهومی اشاعه‌گزینشی اطلاعات در کتابخانه پژوهشگاه علوم فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک). [پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران]. ایرانداک.
<https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/6108cddd6323da645f0b9f753690de18>
جعفر بیگلر، موسی. (۱۳۷۶). ساختواره پرونده پژوهشی، پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات، ۱۲، ۲۱-۳۰.
https://jipm.irandoc.ac.ir/article_698841.html

جعفر بیگلر، موسی. (۱۳۷۹). طرح نظام ملی اشاعه‌گزینشی اطلاعات برای اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی. [پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران، تهران].
<http://opac.nlai.ir/opac-prod/bibliographic/162752>
جباری، لیلا، حسن‌زاده، محمد، زندیان، فاطمه و شریف، عاطفه (۱۴۰۲). اشاعه دانش مبتنی بر شبکه‌های اجتماعی: یک مرور نظام‌مند. فصلنامه علمی کتابداری و اطلاع‌رسانی. <https://doi.org/10.30481/LIS.2023.394252.2062>

دانش، فرشید؛ رشیدی، ورا، زاهدی، راضیه؛ و صادقیان، ناصر. (۱۳۹۲). تحلیلی بر مفاهیم پذیرش و اشاعه نوآوری جهت ارائه مدل مفهومی برای پذیرش و اشاعه اطلاعات. پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات، ۲۸ (۳)، ۵۶۹-۵۸۲.
https://jipm.irandoc.ac.ir/article_699207.html
رادفر، حمیدرضا. (۱۳۸۵). قابلیت‌های وب در اشاعه‌گزینشی اطلاعات. فصلنامه کتاب، ۱۷ (۲)، ۱۶۱-۱۷۰.
https://nastinfo.nlai.ir/article_535.html

رمضان‌زاده، مهدیه؛ امینی، یگانه؛ و جعفری باقی‌آبادی، سمیه. (۱۴۰۰). مقایسه دیدگاه کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی و عمومی شهر تهران درمورد خدمات اشاعه اطلاعات معتبر در دوران همه‌گیری. تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاهی، ۵۵ (۴)، ۷۷-۱۰۰.
<https://doi.org/10.22059/jlib.2022.341824.1607>

روحی‌دل، الهه؛ ریاحی‌نیا، نصرت؛ باب‌الحوائجی، فهیمه؛ و اباذری، زهرا (۱۳۹۳). بررسی وضعیت مدیریت دانش‌های گردآوری، سازمان‌دهی و اشاعه اطلاعات نسخه‌های خطی در کتابخانه‌های ایران و ارائه‌ی یک مدل کاربردی، مطالعات دانش‌شناسی، ۱ (۱)، ۳۳-۵۲.
<https://doi.org/10.22054/jks.2014.246>
زبردست، مریم؛ و شکوهیان، حسن. (۱۳۹۱). خدمات اشاعه اطلاعات گزیده در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی ایران: مقایسه با هدف ارائه الگوی مناسب. مطالعات ملی کتابداری و سازمان‌دهی اطلاعات، ۲۳ (۳)، ۹۸-۱۱۷.
https://nastinfo.nlai.ir/article_105.html

زندى‌روان، نرگس. (۱۳۸۶). جامعه اطلاعاتی، شکل‌گیری و شاخص‌های آن. فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۱۰ (۲)، ۲۱۱-۲۳۲.
https://lis.aqr-libjournal.ir/article_44094.html
سیرینی‌وسولو، و. (۱۳۸۲). نقش کتابدار دیجیتال در مدیریت نظام‌های اطلاع‌رسانی دیجیتالی. (مترجم: طاهره غلامی). فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۱۴ (۲)، ۱۳۳-۱۴۳.
https://nastinfo.nlai.ir/article_770.html

سعیدنیا، حمیدرضا و حسن‌زاده، محمد (۱۴۰۱). طراحی مدلی تعاملی عملیاتی برای اشاعه‌گزینشی اطلاعات در کتابخانه‌های دانشگاهی: مطالعه موردی - دانشگاه تربیت مدرس. فصلنامه علمی بازیابی دانش و نظام‌های معنایی، ۹ (۳۲)، ۱-۳۴.
<https://doi.org/10.22054/jks.2019.44197.1233.34-1>
علیپورحافظی، حامد، حری، عباس، اسفندیاری‌مقدم، علیرضا و علیپورحافظی، مهدی (۱۳۹۲). تحلیل وضعیت سازمان‌دهی منابع اطلاعاتی در کتابخانه‌های دیجیتالی ایران. پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات، ۲۹ (۱)، ۳۵-۶۰.
<https://doi.org/10.35050/JIPM010.2013.002>

فرجی، مجاهد (۱۳۹۴). مطالعه شیوه‌های اشاعه اطلاعات در آرشیوهای شنیداری سازمان صداوسیما مستقر در شهر تهران. [پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران] <http://opac.nlai.ir/opac-prod/bibliographic/4675699>
فیضی، مریم (۱۳۹۶). بررسی نقش کتابخانه در اشاعه اطلاعات سلامت. [پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، دانشگاه پیام نور، کرمانشاه]. ایرانداک.

<https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/cc7e0ab0a1e3e13565c44424cf9b6891>
کیانی، محمدرضا (۱۳۸۹). خدمات کتابخانه‌ها و مراکز اطلاعات با استفاده از فناوری تلفن همراه. فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۱۳(۲)، ۲۱۵-۲۳۱. https://lis.aqr-libjournal.ir/article_43539.html
مانجوناتا، ک. و شیوالینگا، د. (۱۳۸۵). دسترسی به اطلاعات در کتابخانه‌ها: روش‌ها و مسائل. (مترجم: غلام حیدری). فصلنامه علوم و فناوری اطلاعات، ۲۱(۳)، ۱۴۱-۱۵۸.
https://jipm.irandoc.ac.ir/article_698631_0e7f005fdc4c5d89f6aa2d709c225e3e.pdf
منصورکیایی، ربابه، باب‌الحوائجی، فهیمه، نوشین‌فرد، فاطمه و سهیلی، فرامرز (۱۳۹۷). ارزیابی میزان اشاعه مقالات علمی پژوهشگران علم اطلاعات و دانش‌شناسی جهان در شبکه‌های اجتماعی. پژوهش‌نامه علم‌سنجی، ۴(۱)، ۱۶۱-۱۷۸. https://rsci.shahed.ac.ir/article_535.html

نشریه مطالعات دانش‌پژوهی

صفحه ۱۵۱

مدل مفهومی خدمات

اشاعه اطلاعات

دیجیتال در...

منصورکیایی، ربابه، باب‌الحوائجی، فهیمه، نوشین‌فرد، فاطمه و سهیلی، فرامرز. (۱۳۹۸). مطالعه وضعیت آینده اشاعه تولیدات علمی پژوهشگران علم اطلاعات و دانش‌شناسی در شبکه‌های اجتماعی از دیدگاه متخصصان ایرانی. فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۲۲(۳)، ۱۳۶-۱۶۳.
<https://doi.org/10.30481/lis.2019.156392.1462>
مهراد، جعفر و نعمت‌اللهی، سارا. (۱۳۸۵). امکان‌سنجی ارائه خدمات اشاعه اطلاعات گزینشی به اعضای هیئت‌علمی دانشگاه شیراز در کتابخانه منطقه‌ای علوم و تکنولوژی از طریق پست الکترونیکی: ارائه الگوی مفهومی. فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۹(۲)، ۱۰۷-۱۱۸. https://lis.aqr-libjournal.ir/article_44470.html
میرحسینی، زهره (۱۳۸۵). خدمات کتابخانه‌ای به گروه‌های خاص. در دایره‌المعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی. سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران.
https://portals.nlai.ir/daka/index.php?title=%D8%AE%D8%AF%D9%85%D8%A7%D8%AA_%D9%83%D8%AA%D8%A7%D8%A8%D8%AE%D8%A7%D9%86%D9%87_%D8%A7%DB%8C_%D8%A8%D9%87_%DA%AF%D8%B1%D9%88%D9%87_%D9%87%D8%A7%DB%8C_%D8%AE%D8%A7%D8%B5
ولی‌زاده حقی، سعیده. (۱۳۸۵). بررسی زیرساخت‌های ارائه خدمات اطلاعاتی در کتابخانه‌های تخصصی دولتی شهر تهران. فصلنامه کتاب، ۱۷(۳)، ۱۳-۲۸.

https://nastinfo.nlai.ir/article_508.html?lang=fa
Ajegbomogun, F. O. (2021). Using social media for dynamic information dissemination in the 21st century. In B. Holland (Ed.), *Handbook of research on knowledge and organization systems in library and information science* (pp. 231–250). IGI Global. <https://doi.org/10.4018/978-1-7998-7258-0.ch013>
Ali, H. K., & Makintam, A. I. (2023). Using social media platform in service delivery during COVID-19 pandemic situation: A case study of Good-Luck Ebele Jonathan Library, Yobe State University, Damaturu. *BW Academic Journal*. <https://www.bwjournal.org/index.php/bsjournal/article/view/1164>
Bhattacharya, K. (2010). *Information dissemination through official website: A critique*. MPRA Paper 26884. University Library of Munich, Germany. Retrieved from <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/26884/>
De, S., & Kirtania, D. K. (2023). Facebook as a platform for information dissemination between library services and users: A study on top ten universities in India. *Library and Information Science: Philosophy and Technology*. <https://doi.org/10.1109/ACCESS.2023.3262737>

- Ku, K. M. (2001). The Website Library and Its Parliamentary Information & Dissemination Service. *Journal of Library and Information Science*, (16), 161–169. <https://www.airtilibrary.com/Article/Detail?DocID=16067509-200111-x-16-161-169-a>
- Liu, X., He, D., Yang, L., & Liu, C. (2019). A novel negative feedback information dissemination model based on online social network. *Physica A: Statistical Mechanics and its Applications*, 513, 371–389. <https://doi.org/10.1016/j.physa.2018.09.032>
- Mackenzie Owen, J. (2002). The new dissemination of knowledge: Digital libraries and institutional roles in scholarly publishing. *Journal of Economic Methodology*, 9(3), 275–288. <https://doi.org/10.1080/1350178022000015113>
- Omeluzor, S. U., & Oyovwe-Tinuoye, G. O. (2017). Assessment of information and communication technology for selective dissemination of information and current awareness services: A case study of university libraries in the South-West Zone of Nigeria. *Evidence Based Library and Information Practice*, 12(4), 233–249. <https://doi.org/10.18438/B84X09>
- Patel, K. M. (2015). Knowledge management and new skills, roles & challenges for librarians in the ICT world. *International Research: Journal of Library & Information Science*, 5(3). Retrieved from <http://irjlis.com/wp-content/uploads/2016/01/5-IR-293-53.pdf>
- Porcel, C., Ching-López, A., Tejeda-Lorente, A., Bernabé-Moreno, J., & Herrera-Viedma, E. (2017, August). Analysis of different proposals to improve the dissemination of information in university digital libraries. In *Proceedings of the Conference of the European Society for Fuzzy Logic and Technology* (pp. 195-206). https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-66827-7_18
- Ranganathan, S. R. (1931). *The five laws of library science*. Madras Library Association. <https://www.librarianshipstudies.com/2017/09/five-laws-of-library-science.html>
- Sandelowski, M., & Barroso, J. (2007). *Handbook for synthesizing qualitative research*. Springer. <https://parsmodir.com/wp-content/uploads/2020/03/MetaSynBook.pdf>
- Shin-Ming Cheng, Karyotis, V., Chen, P. Y., Chen, K. C., & Papavassiliou, S. (2013). Diffusion models for information dissemination dynamics in wireless complex communication networks. *Journal of Complex Systems*. <https://doi.org/10.1155/2013/972352>
- Shonhe, L. (2017). A literature review of information dissemination techniques in the 21st century era. *RIAB conference, Botswana*. Retrieved from <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/1731/>
- Shonhe, L., & Jain, P. (2017). Information dissemination in the 21st century: The use of mobile technologies. In N. Mnjama & P. Jain (Eds.), *Information and knowledge for competitiveness* (pp. 425–447). Department of Library and Information Studies-University of Botswana. <https://www.researchgate.net/publication/328292638>
- Tella, A., Quardri, F., Bamidele, S. S., & Ajiboye, O. O. (2020). Resource sharing: Vehicle for effective library information dissemination and services in the digital age. In A. Tella (Ed.), *Handbook of research on digital devices for inclusivity and engagement in libraries* (pp. 70–92). IGI Global. <https://doi.org/10.4018/978-1-5225-9034-7.ch004>
- Yun, Z., Zhang, L., Wang, Y., & Duan, Y. (2016). Agricultural information dissemination using ICTs: A review and analysis of information dissemination models in China. *Information Processing in Agriculture*, 3(1), 17–29. <https://doi.org/10.1016/j.inpa.2015.11.002>
- Zhang, N., Huang, H., Su, B., Zhao, J., & Zhang, B. (2014). Information dissemination analysis of different media towards the application for disaster pre-warning. *PLoS One*, 9(5), e98649. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0098649>

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه | ۱۵۲

دوره ۵، شماره ۲

پیاپی ۱۶